

Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi 2011.-2013.a aastaprogrammide tulemuslikkuse ja mõjude hindamine

LEIUD, JÄRELDUSED, ÕPPETUNNID

Balti Uuringute Instituut

Tallinn, 14.10.2015

KULTUURIMINISTEERIUM

Lähteülesanne ja metoodika

Mida ja kuidas uurisime?

Eesmärk:

- teada saada, millised olid EIFi poolt 2011.-2013.a rahastatud projektide peamised tulemused ja mõjud
- Vaatluse all 112 projekti, mida esmakordselt rahastati AP2011-2013 raames

Meetod:

- Kvalitatiivne + kvantitatiivne analüüs
- Dokumendianalüüs
- Veebiküsitlus (35 vastust - vastasid pooled toetust saanud organisatsioonidest)
- Intervjuud programmi rakendajate, ekspertide ja valitud projektijuhtidega (8 + 11 intervjuud)

Tulemuslikkus

Mil määral saavutasid projektid AP-des seatud eesmärgid?

- **80% projektidest saavutasid/ületasid** arvulised eesmärgid
- **Indikaatorite saavutamise raskusi** kodakondsuseksami ettevalmistuskursustel, uussisserändajate kohanemistegevustel, mõnedel kodanikuühiskonna ühistegevustel (KRK-de arv või nõutud Eesti kodanike/KRKde proportsioon)
- **Üksikud läbikukkumised:** võrdsest kohtlemisest teavitamine, keeleõppe tugimaterjal KRK-de õpetajatele, mõned noortele suunatud projektid
- **AP-de indikaatorid täitusid/ületati:** meedia- ja infoprojektid, kodakondsusest teavitamine, noorteprojektid (2011, 2013), eesti keele õpe (2013), noorte karjääriseminarid, pedagoogide täienduskoolitus, uuringud, suures osas ka konverentsid-õppereisid
- **AP-de indikaatorid ei täitunud:** põhiseadus- ja kodakondsuseksamiks valmistumise kursused, uusimmigrantide kohanemistegevused (2012), ühistegevused (2011), keeleõpe (2011), noorteprojektid (2012)

Tulemuslikkus

Mis tulemuste saavutamist mõjutas?

- **Probleemne kombinatsioon:** ambitsioonikad ja jäigad indikaatorid AP-des + väliskeskonna tegurid ja sihtrühma vähene nõudlus tegevuse järele (kodakondsuseksami ettevalmistuskursused)
- Raskused sihtrühma kaasamisel nõutud hulka (70-75%) tegevustesse (keelekursused)
- Väljakutse: **juurdepääs õigele sihtrühmale/delikaatsele infole** sihtrühma kohta (kodakondsus, rasedus)
- **Piirangud sihtrühmale** piirasid tegevuste mõju (nt KRK noorte keeleõppelaagrid ilma eestikeelsete noorte osaluseta)
- **Edukate projektide retsept:** sihtrühma suur huvi (ühistegevused), varasem kogemus sihtrühmadega, sissetöötatud tegevusliinid (keelelaagrid, pereõpe), infovõrgustikud ja partnersuhted (koolid, pered, Töötukassa)
- Oluline – **organisatsiooni võimekus!** Meeskonnatöö, tugev raamatupidamine, jõupingutused info levitamiseks ja sihtrühma kaasamiseks
- Kogemusest õppimine: eesti keele kursustel olulised erinevused tulemuslikkuses 2011 vs 2013

Tõhusus

Kas ressursid olid piisavad? Kas neid kasutati mõistlikult?

- **Vahendid** projektide elluviimiseks üldjuhul piisavad (nii arvas 90% veebiküsitlusele vastanutest)
- Teatud tegevuste puhul jäi maksumuspiir osaleja kohta napiks (pedagoogide täienduskoolitus, noortelaagrid), kuid plaanitud tegevused viidi siiski ellu
- **Ranged abikõlblikkusreeglid ja tugev finantskontroll** toetasid vahendite tõhusat kasutust
- Ranged abikõlblikkusreeglid tekitasid ühtlasi **täiendavat finantskoormust** elluviijatele (nt kulude abikõlbmatus, mis olid ette makstud registreerunud, kuid ilmumata jätnud osalejate eest)
- Probleemiks **inim- ja ajaressursi puudus** – muudatuste taotlemise ja aruandlusega kaasnev halduskoormus ületas sageli inimressursile planeeritud vahendid ja tähendas toetusesaajatele tasustamata ületunde
- Probleemiks **õigeaegsed laekumised** – aruannete pikk menetlusaeg lükkas makseid edasi, pannes väiksemad toetusesaajad keerulisse olukorda

Täiendavus ja lisanduvus

Mil määral EIFi toetus täiendas riiklikke ja teisi EL vahendeid?

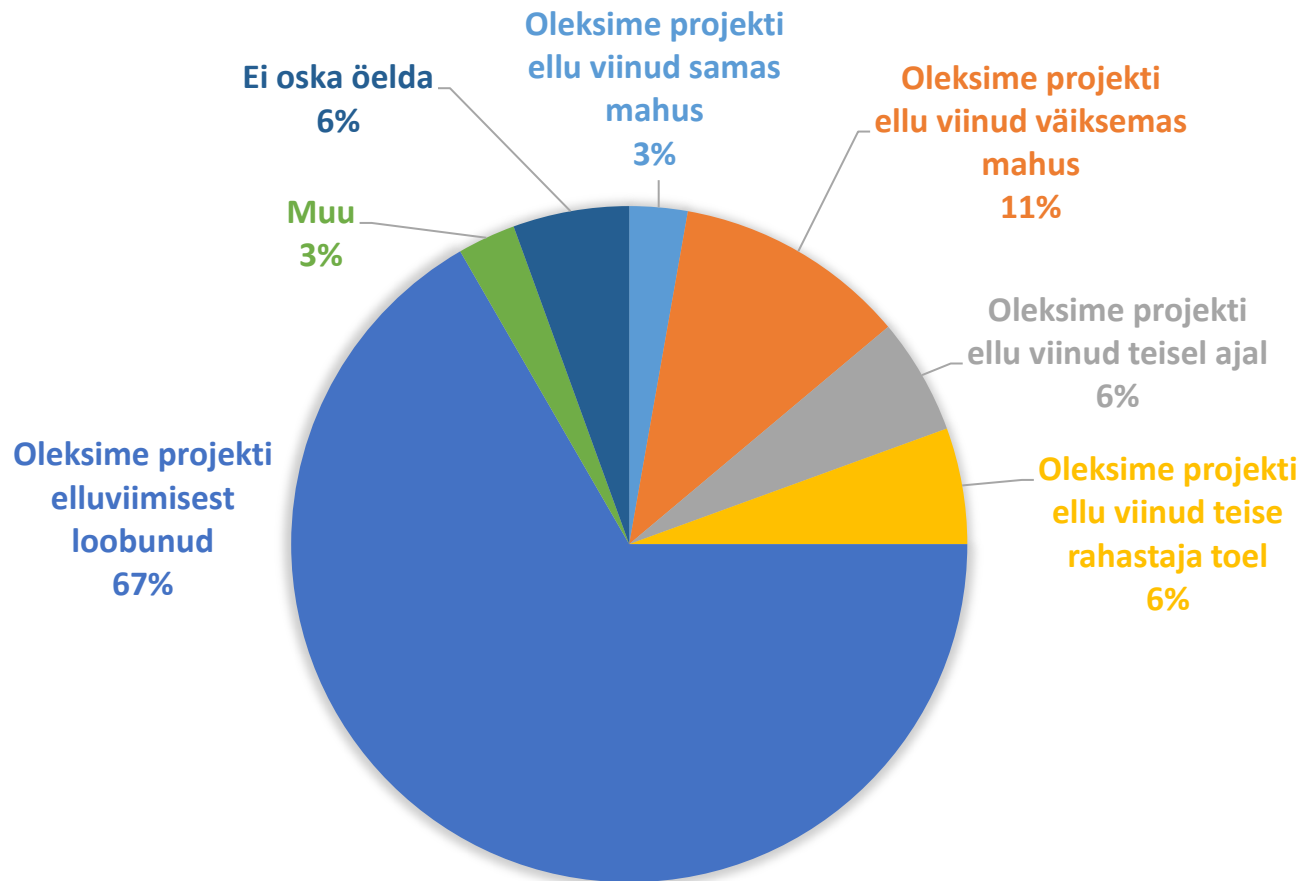
- EIFi rakendusperioodil toetasid valdkonna arengut veel riigieelarve vahendid, ESF, osaliselt FP7 jm väiksemad allikad
- Kooskõla teiste vahenditega tagas rahastamisvahendite ühine planeerimine **lõimumiskava 2008-2013** raames
- EIFi raames rahastati kõiki spetsiifiliselt KRK-dele suunatud tegevusi, ülejäänud tegevused teistest vahenditest
- **EIFi panus suurim:** ettevalmistuskursused kodakondsuseksamiks, noorteprojektid, ühistegevused, mahukad meediaprojektid, kõik lõimumiskava raames uussisserändajatele suunatud tegevused
- Keeleõppes ESFi panus suurem (mõnevõrra erinevatele sihtrühmadele)

EL toetuse lisandväärtus

Millist uut väärtust tõi EIFi toetus valdkonda?

- Oluline panus Eesti lõimumisvaldkonda
- EIF kattis ca **15% lõimumiskava maksumusest** (€3,7 mln 2011-2013)
- 2011-2013 umbes pooled lõimumiskava tegevused osaliselt või täielikult EIFist rahastatud
- Põhiväärtus I – **innovatsioon**, uute või vähese traditsiooniga tegevuste sissetoomine (uussisserändajate kohanemisprogramm, mitmekultuurilised töökohad, kodanikuühenduste ühistgevused), mida ei oleks EIFita olnud
- Põhiväärtus II – varem **riigi rahastatud tegevuste jätkamine suuremas mahus**, eriti majanduskriisi taustal (meediaprojektid, tasuta kodakondsuseks ettevalmistumise kursused, tasuta keelekursused vähemate võimalustega KRK-dele)
- **Lisandväärtus toetust saanud organisatsioonidele** – tugevnesid suhted partneritega või tekkisid uued kontaktid (71%), paranes projektijuhtimise võimekus (68%), tunnustus partnerite ja riigi silmis (38%), võimekus alata uuenduslikke tegevusi (32%), organisatsiooni maine (24%)
- **Ilma EIFi toetuseta ei oleks 70% toetusesaajatest projekti ellu viinud** ja 15% oleks pidanud kärpima tegevuste mahtu

Mida oleksite teinud, kui EIFi toetust ei oleks olnud?

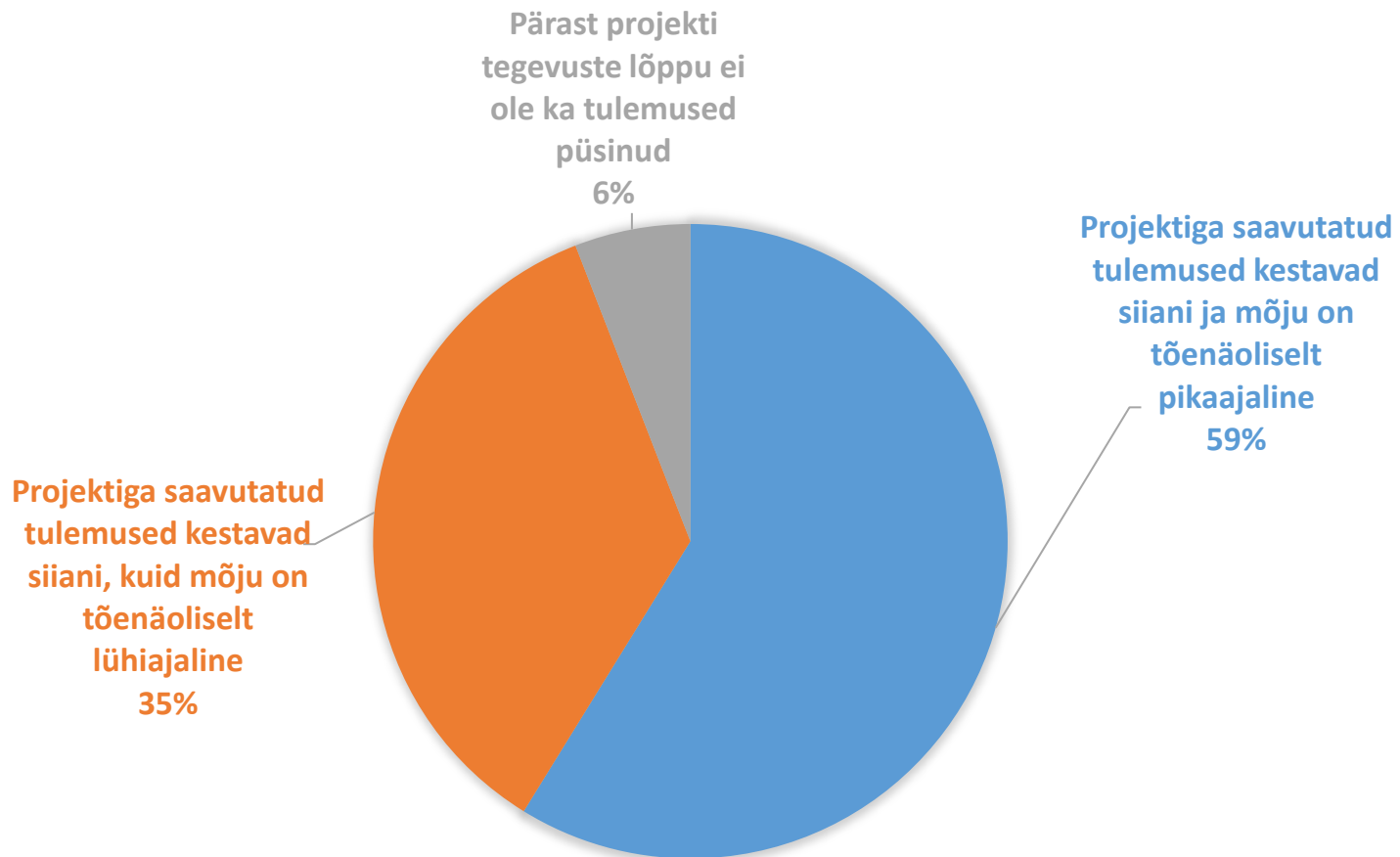
Allikas: veebiküsitlus (n=35)

Jätkusuutlikkus

Kui püsivad on projektide tulemused?

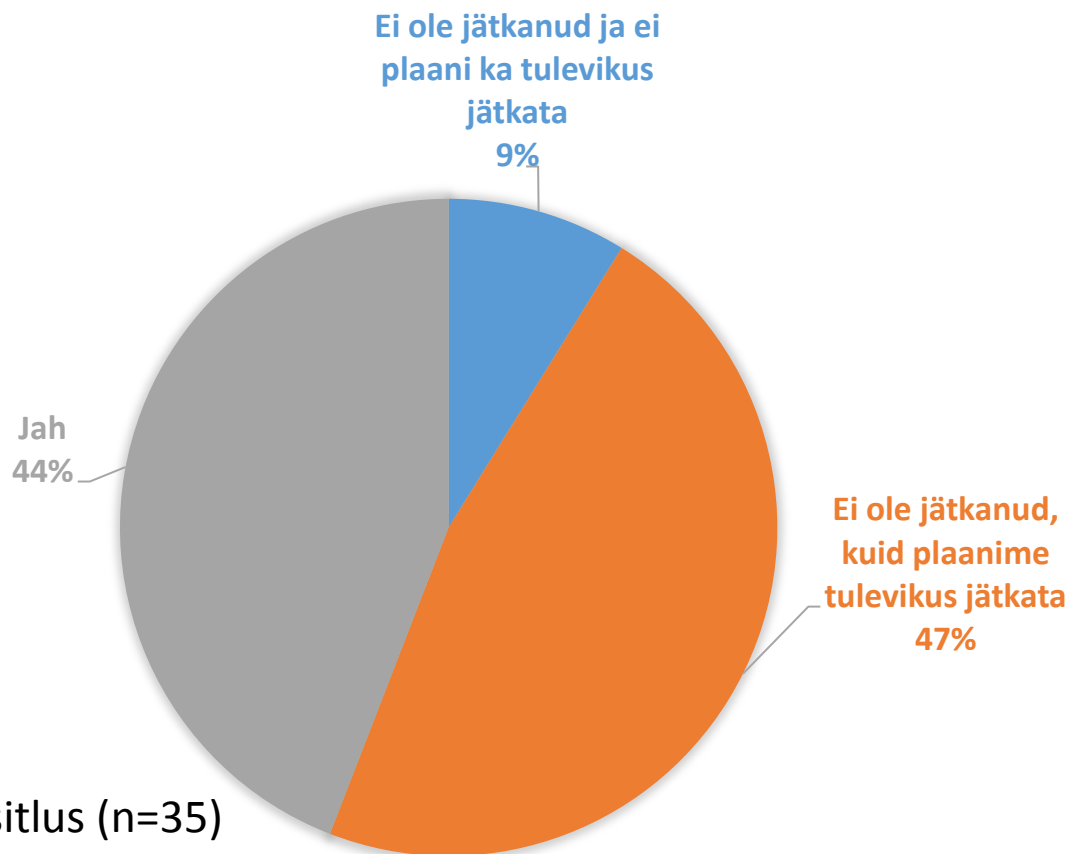
- **Alla poole veebiküsitlusele vastanutest on jätkanud** sama tegevust pärast EIFi projektide lõppu, üle poole ei ole (sh meedia- ja teavitusprojektid, paljud ühistegevused, kohanemisprogramm, kodakondsuskursused)
- Suur sõltuvus **rahastamise jätkumisest** – nt B1 tasemel keelt õppinud peaksid keeletaseme hoidmiseks pikema pausita jätkama õppimist kõrgematel tasemetel; meediaprojektide mõju sõltub pikaajalise vaatamis- /kuulamis- /lugemis-harjumuse juurdumisest
- Mõjutab ka poliitiline ja seadusandlik raamistik, ühiskonna hoiakud (üldine sallivuse foon, soov lõimuda)
- Oluline jätkusuutlikkuse kandja – uus arengukava „Lõimuv Eesti 2020“. Jätkab paljusid tegevusi, osalt on õpitud EIFi kogemusest (vähem piiranguid sihtrühmadele, individuaalsemad teenused)

Kui jätkusuutlikud on tulemused projektijuhtide arvates?

Allikas: veebiküsitlus (n=35)

Kas olete tegevustega jätkanud pärast EIFi toetuse lõppu?

Allikas: veebiküsitlus (n=35)

Mõjud

Milline oli EIFi panus lõimumisvaldkonna eri aspektidesse aastatel 2011-2014?

- Tugev panus: KRK-de kohanemine, keele- ja ühiskonnateadmiste edendamine
- Keskmise panus: lõimumisvaldkonna strateegiate kujundamine, rakendamine ja monitoorimine
- Keskmise panus: KRK-de parem juurdepääs teenustele, mitmekesisuse juhtimine
- Keskmise panus: teabe ja parimate praktikate vahetamist võimaldavad struktuurid ja koostöö riigi sees ja teiste EL liikmesriikidega

Mitmeaastase strateegia rakendamine

Kuidas ja milliste tulemustega rakendati MAPi aastatel 2011-2013?

- 2011-2013 rahastatud **prioriteedid ja tegevustüübid vastasid MAPile**
- MAPi üldised **tegevussuunad vajalikud ja asjakohased** ka 2011-2013
- AP vs MAP: arvulised indikaatorid, sihtrühmade täpsustamine, osaliselt ühendatud sarnaseid tegevusi, erinev toetuse andmise vorm (projektikonkursid, mitte hanked)
- MAPi puudused:
 - Ambitsioonikad indikaatorid (kodakondsuskursused: MAP indikaator 3a jooksul 3000 osalejat, AP 1800, tegelik alla 1500)
 - Tegevuste liigne killustatus (29 eri tegevust 1. prioriteedi all, sageli samadele sihtrühmadele)
- Oodatud mõjud saavutati: KRK-de parem keeleoskus, kodakondsuseta isikute osakaal vähenenud (EIFi projektide otsene panus siiski vähene, sest kursuste läbinute ja eksamil osalenute arv jäänud alla ootuste), eri rahvusrühmade erinevused kodanikuosaluses vähenenud
- Oodatud mõjusid ei saavutatud: Eesti kodakondsuse taotlejate arv ei ole tõusnud, eri rahvusrühmade sotsiaalmajanduslikud erinevused püsivad, Eesti mediakanalite jälgimine teiste rahvusrühmade seas ei ole suurenenud vaatamata EIFi meediaprojektidele

Õppetunnid

Mida EIFi rakendamise kogemusest tulevikku kaasa võtta?

- Programmi kavandamine:
 - Detailsus vs **paindlikkus**: plaanida MAP-is ja AP-des pigem vähem tegevusi, koondada sarnastele sihtrühmadele suunatud tegevused, jätta ruumi muudatustele
 - Rohkem rõhku **kvalitatiivsetele eesmärkidele**
 - Kvantitatiivsed indikaatorid mõistlik sõnastada **indikatiivsete ootuste**, mitte kohustustena
 - Selge **jätkusuutlikkuse plaan**, et tegevused kohe pärast programmi lõppu ei katkeks
- Programmi elluviimine:
 - Tegevuste elluviijatele rohkem vabadust tegevuste sisu ja vormi määratlemisel – detailsed raamid võivad pärssida tulemuslikkust, innovaativsust piiravad aga kindlasti
 - Jälgida, et rakendusasetuse inimressurss vastaks kohustuste iseloomule (rangete abikõlblikkusreeglitega programmi puhul vajalik tõsta finantskontrolli- ja juriidiline võimekusega inimressurssi)

Põhijäreldused

- EIFi tulemuslikkus 2011-2013 üldjoontes hea: 80% projektidest saavutasid tulemused
- Tegevusliinid vajalikud ja kasulikud
- Probleemiks arvulised indikaatorid, ranged reeglid ja vähene paindlikkus saavutusindikaatorite ning tegevuste kujundamisel. Suurem paindlikkus– suurem mõju ja mõistlikum ressursikasutus?
- Vaatamata mõningatele rakendamise raskustele on EIF oluliselt panustanud nii lõimumisvaldkonna tegevuste mahtu kui ka ulatusse

Täname hea koostöö eest!

KULTUURIMINISTEERIUM

Euroopa Liit